

Hemşirelik Öğrencilerinin Psikolojik Dayanıklılıkları ve Etkileyen Faktörler

Factors Influencing Resilience in Nursing Students

Kübra GÜNGÖRMÜŞ, Ayşe OKANLI, Tuğçe KOCABEYOĞLU

ÖZET

Amaç: Araştırma, bir üniversitenin sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümü öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapıldı.

Gereç ve Yöntem: Araştırmanın evrenini sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin tamamı (555'ini) oluşturmuştur. Evrenden örneklem seçimine gidilmemiş araştırmayı katılmayı kabul eden 437 öğrenci araştırma kapsamına alınmıştır. Veri toplama aracı olarak "Kişisel Bilgi Formu", "Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği" ve "Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma için etik kurul onayı ve kurum izni alındıktan sonra, sınıf ortamında öğrencilere açıklamalar yapılarak gönüllülük esasına göre veriler toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesi frekans ve yüzdelik hesaplama, verilerin dağılımı, Spearman Korelasyon analizi, Kruskal-Wallis ve Mann-Whitney U-testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırma verilerinin değerlendirilmesi sonucunda; öğrencilerin cinsiyetleri, geldikleri coğrafik bölgeleri, ekonomik durumları ve babalarının eğitim durumları ile psikolojik dayanıklılık puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Öğrencilerin algıladıkları sosyal destek puan ortalaması arttıkça psikolojik dayanıklılık puan ortalamasının da arttığı tespit edilmiş; algılanan sosyal destek ölçeği puan ortalaması ile psikolojik dayanıklılık ölçeği toplam puan ortalaması arasında ilişki belirlenmiştir ($p=0.000$).

Sonuç: Öğrencilerin psikolojik dayanıklılıklarının orta düzeyde olduğu, cinsiyetin, sosyoekonomik durumun, geldikleri coğrafi bölgenin, babalarının eğitim durumlarının ve algıladıkları sosyal desteğin psikolojik dayanıklılığı etkilediği sonucuna varılmıştır.

Anahtar sözcükler: Etkileyen faktörler; hemşire; psikolojik dayanıklılık; sosyal destek; toplum ruh sağlığı.

SUMMARY

Objectives: The purpose of this study was to determine factors influencing resilience in nursing students of the Faculty of Health Sciences.

Methods: The study population was comprised of 555 students, and the sample group included 437 nursing students who volunteered to participate. The data were collected by means of a Resilience Scale for Adults and Multidimensional Scale of Perceived Social Support questionnaire. Percentage distribution, Spearman's rank correlation coefficient analysis, Kruskal-Wallis test, and Mann-Whitney U test were used to evaluate the data.

Results: Gender of students, geographic regions in which they live, economic status, and educational status of their fathers ($p<0.05$) were not found to significantly influence levels of resilience. A significant inverse relationship between resilience and perceived social support was found. Results concluded that the resilience of students decreased with an increase in social support ($p=0.000$).

Conclusion: This study demonstrated a meaningful positive relationship between resilience and perceived social support. Variables such as gender of students, geographic regions in which they live, economic status, educational status of their fathers, and perceived social support affect students' resilience scores.

Key words: Influencing factors; nurse; resilience; social support; community; mental health.

Giriş

Üniversite dönemi, gençlerin gelişimsel olarak kimlik ve bağımsızlık kazanma çabalarına devam ettiği, üniversite yaşamının beraberinde getirdiği sorunlarla mücadele edilmeye çalışılan ve ilişkilerin çok hızlı değişim gösterdiği erişkinliğe geçiş dönemidir.^[1] Üniversitede okuma şansı elde edenler,

üniversiteyi kazanma sevincinin yanı sıra; aileden ayrılma, yeni çevre ve arkadaş edinme, yalnız kalma korkusu, ekonomik güçlükler, yurt hayatına alışma, gelecekteki mesleği ve çalışma hayatı ile ilgili kaygı gibi birçok sorunla karşılaşır. Gençler bu problemleri aşmaya çalışırken çeşitli kaynaklardan gelen stres ve zorlanmalara maruz kalırlar.^[2,3] Öğrenciler maruz kaldıkları stres ve zorlanmalar karşısında kendini koruyacak yeterli donanıma sahip değilse, kendilerini güçsüz hissedebilirler, psikolojik ve fiziksel rahatsızlıklar yaşayabilirler.^[4] Stres verici yaşam olayları karşısında öğrencilerin kendisini çabuk toparlanmasını sağlayan en önemli özelliklerinden birisi psikolojik dayanıklılıktır. Earvolino-Ramirez (2007) psikolojik dayanıklılığı hastalıktan, depresyondan, değişimlerden ya da kötü durumlardan çabucak iyileşme yeteneği; kendini toparlayabilme; incindikten, gerildikten sonra eski haline kolayca dönebilme; elastikiyet

Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum

İletişim (Correspondence): Dr. Kübra GÜNGÖRMÜŞ.
e-posta (e-mail): kubragungormus2010@hotmail.com

Psikiyatri Hemşireliği Dergisi 2015;6(1):9-14
Journal of Psychiatric Nursing 2015;6(1):9-14

Doi: 10.5505/phd.2015.80299

Geliş tarihi (Submitted): 10.01.2014 **Kabul tarihi (Accepted):** 07.02.2015

olarak tanımlamaktadır.^[5] Psikolojik dayanıklılık, kişinin engel, belirsizlik ve benzeri birçok olumsuz durumla baş etme ve başarılı olma yeteneğidir.^[6] Kişi psikolojik olarak dayanıklıysa, gelişim dönemi özelliklerine uygun olarak gelişimini sürdürecektir, kendisinden beklenen görevleri yerine getirecek, ilişkilerini sağlıklı bir biçimde devam ettirecek ve okul yaşamında başarılı bir birey olacaktır.^[7]

Türkiye’de üniversite öğrencilerinde uyum, akademik yaşam, karşı cinsle ilişkiler, iletişim, iş bulma ve gelecek kaygısı, ekonomik sıkıntılar, aile ve stres, kararsızlık, kaygı, depresyon gibi psikolojik sağlıkla ilgili sorunları ele alan birçok çalışma varken; psikolojik dayanıklılıkla ilgili çalışma sayısı sınırlıdır.^[8-15] Ülkemizde psikolojik dayanıklılık konusunda ilk çalışma Gizir’in (2004) yoksul öğrencilerin akademik dayanıklılıklarının gelişmesine yardım eden koruyucu faktörleri incelediği çalışmadır. Çalışmanın sonucunda akademik dayanıklılığın olumlu etkilediği düşünülen bireysel, ailesel ve çevresel koruyucu faktörler ortaya konmuştur.^[16,17] Bu çalışmayı, Özcan’ın (2005) anne-babası birlikte yaşayan ve anne-babası boşanmış çocuklarla ve Eminağaoğlu’nun (2006) güç koşullarda yaşayan sokak çocukları üzerinde yaptığı çalışmalar takip etmiştir.^[18,19] Daha sonra Gürkan (2006), Terzi (2008), Oktan (2008), Bahadır (2009) ve Öz ve ark. (2012) tarafından üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerini inceleyen çalışmalar yapılmıştır.^[4,20-23]

Üniversitelerde öğrenim gören gençlerin psiko-sosyal özelliklerinin iyi bilinmesi, sorunlarının incelenerek sorun kaynaklarının anlaşılması ve elde edilen bilgilere bağlı olarak öğrencilerin uyumlarını artırıcı yaklaşımlar geliştirilmesine gereksinim vardır. Hemşirelik, kuramsal bilgi ve beceriyi içeren uygulamalı bir sağlık disiplini. Sağlık bakım sisteminin biçimlenmesinde rol alma işlevlerini yerine getirebilmesi beklenen hemşirelik, toplumun her kesiminde kişinin bedensel, duygusal, akılsal ve toplumsal sağlık bakım gereksinimlerinin ışığında hemşirelik bakım planını yapan; bu planı uygulamaya koyan ve uyguladığı bakım planını sistematik bir biçimde değerlendiren dinamik bir süreçtir.^[24] Eğitimleri süresince hem kendi gençlik sorunlarıyla mücadele eden hem de kriz yaşayan sağlıklı hasta bireylerle yüzyüze çalışan hemşire adaylarının her yönden güçlü bir şekilde desteklenerek mezun olmaları önemlidir. Hemşire öğrencilerinin, mesleki değişimi ve gelişimini sağlayabilmesi ve görevini en iyi şekilde yerine getirebilmesi için öğrencilerin psikolojik dayanıklılıklarını arttırmaları gereklidir. Psikolojik dayanıklılığı arttırmak için, etkileyen faktörlerin iyi belirlenmesi ve eğitim içeriğinde bu konuya yönelik girişimlerin yer verilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem

Örneklem

Tanımlayıcı nitelikte olan bu araştırmanın evrenini, Kasım-Aralık 2011 tarihleri arasında, bir üniversitenin sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümünde öğrenim görmekte olan 555 öğrenci oluşturmuş; evrenden örneklem seçimine gidilmemiş, araştırmaya katılmayı kabul eden, verilerin toplandığı günler derslere devam eden öğrencilere veri toplama araçları sınıf ortamında dağıtılmış ve 437 öğrenci araştırma örneklemini oluşturmuştur. Evrenin yaklaşık %78.7’sine ulaşılmıştır.

Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında “Kişisel Bilgi Formu”, “Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği” ve “Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği” kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Literatür bilgileri doğrultusunda araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” katılımcıların yaş, cinsiyet, sınıf, anne ve babanın eğitim durumu, geldikleri coğrafi bölge ve gelir düzeyini sorgulayan 7 sorudan oluşmaktadır.

Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği-YPDÖ: 2005 yılında Friborg ve ark. tarafından geliştirilen YPDÖ, Basım ve Çetin (2011) tarafından Türkçe’ye çevrilerek geçerlilik güvenirliği yapılmıştır.^[25,26] Ölçek maddelerinin değerlendirilmesi orijinal çalışmada olduğu gibi serbest bırakılmıştır. Tanışıklık (aşinalık) önyargısından (acquaintance bias) kurtulmak için hazırlanan ve cevapların karşısında bulunan beş kutucuk beşli Likert biçiminde düşünülerek istenilen biçimde değerlendirme yapılabilir. Puanlar arttıkça psikolojik dayanıklılığın artması isteniyorsa, cevap kutucuklarının soldan sağa doğru 12345 olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu görüş dikkate alınırsa ölçekteki; 1-3-4-8-11-12-13-14-15-16-23-24-25-27-31-33 numaralı sorular ters sorular olacaktır (eğer puanlar azaldıkça psikolojik dayanıklılığın artması isteniyorsa; cevap kutucukları 54321 olarak değerlendirilecek ve ters sorular bu durumda 2-5-6-7-9-10-17-18-19-20-21-22-26-28-29-30-32 numaralı sorular olacaktır). Araştırmada puanlar arttıkça psikolojik dayanıklılığın artması tercihi seçilerek işlem yapılmıştır. Orijinal ölçeğin toplam Cronbach Alfa katsayısı 0.86 olup, bu çalışmada ise 0.90 olarak belirlenmiştir.

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği-ÇBASDÖ: Sosyal desteğin öznel değerlendirilmesi amacı ile kullanılan bu ölçek, Zimet ve ark. tarafından (1988) geliştirilmiş olup, madde sayısı 12’dir.^[27] ÇBASDÖ’nün ülkemizde geçerlik ve güvenirlik çalışması Eker ve Arkar (1995) tarafından yapılmıştır.^[28] ÇBASDÖ “Kesinlikle hayır 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 Kesinlikle evet” şeklinde yedi dereceli olarak düzenlenmiş likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin destek kaynaklarını yansıtan; aile,

arkadaş ve özel kişi desteği olmak üzere üç alt grubu bulunmakta, her grup 4 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte bulunan 3, 4, 8, 11. maddeler aile desteğini, 6, 7, 9, 12. maddeler arkadaş desteğini ve 1, 2, 5, 10. maddeler de özel bir kişi desteğini ölçmektedir. Ölçekten elde edilen puanın yüksek olması algılanan sosyal desteğin yüksek olduğunu ifade etmektedir. İç tutarlılık Cronbach alfa değerleri Aile alt ölçeği için, .85, arkadaş alt ölçeği için .88, özel bir insan alt ölçeği için .92, tüm ölçek için, olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada da; Aile alt ölçeği için .97, arkadaş alt ölçeği için .96, özel bir insan alt ölçeği için .98, tüm ölçek için .87 şeklinde Cronbach Alfa değerleri elde edilmiştir.

İstatistiksel Değerlendirme

Verilerin değerlendirilmesinde, verilerin normal dağılım gösterip göstermediği sınıanmış ve normal dağılıma uygun olmadığı kesinleştirilmiştir. Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerini incelemek amacıyla frekans ve yüzdelik hesaplama, tanıtıcı özellikler ile psikolojik dayanıklılık ölçeği arasında önemli bir fark olup olmadığının belirlenmesinde Kruskal-Wallis ve Mann-Whitney U-testleri, sosyal destek ölçeği ile psikolojik dayanıklılık ölçeği arasındaki ilişkiyi belirlemek için de Spearman Korelasyon analizi kullanılmıştır.

Etik İlkeler

Araştırmaya başlamadan önce, ilgili üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Etik Kurul Başkanlığı'ndan etik açıdan uygunluk ve Sağlık Bilimleri Fakültesi'nden araştırmanın yapılması için izin alınmıştır. Araştırmaya katılan öğrenciler bilgilendirilmiş ve sözlü onam alınmıştır.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın tek kurumda yapılması sınırlılığdır.

Bulgular

Çalışmaya katılan öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre dağılımı incelendiğinde (Tablo 1); öğrencilerin %73.2'sinin kadın olduğu ve %46'sının 20–21 yaş aralığında yer aldığı belirlenmiştir. Öğrencilerin %36.8'inin ikinci sınıf öğrencisi olduğu ve %67'sinin ekonomik durumunu orta düzey olarak algıladıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin %44.2'sinin Doğu Anadolu Bölgesi'nden olduğu, %45.5'inin babasının eğitim durumunun okuma-yazma biliyor/ilkokul mezunu ve %58.6'sının annesinin eğitim durumunun okuma-yazma biliyor/ilkokul mezunu olduğu bulunmuştur.

Öğrencilerin YPDÖ toplam puan ortalaması 125.24±19.20 ve ÇBASDÖ toplam puan ortalaması 54.52±14.34'tür (Tablo 2).

Öğrencilerin psikolojik dayanıklılıkları ile tanıtıcı özellikleri karşılaştırıldığında (Tablo 3); cinsiyet, ekonomik durum, geldikleri coğrafi bölge ve baba eğitim durumları ile ölçek toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı

Tablo 1. Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri (n=437)

Tanıtıcı özellikler	Sayı	Yüzde
Cinsiyet		
Kadın	320	73.2
Erkek	117	26.8
Toplam	437	100
Yaş		
18–19	27	6.2
20–21	201	46.0
22–24	145	33.2
25 ve ↑	64	14.6
Toplam	437	100
Sınıf		
1. sınıf	131	30.0
2. sınıf	161	36.8
3. sınıf	58	13.3
4. sınıf	87	19.9
Toplam	437	100
Ekonomik durum		
Gelir giderden az	99	22.7
Gelir gidere denk	293	67.0
Gelir giderden fazla	45	10.3
Toplam	437	100
Bölge		
Doğu Anadolu	193	44.2
Güneydoğu Anadolu	94	21.5
Akdeniz	51	11.7
Karadeniz	46	10.5
Ege	33	7.6
İç Anadolu	13	3.0
Marmara	7	1.5
Toplam	437	100
Baba eğitim durumu		
Okur-yazar değil	21	4.8
Okur-yazar/ilkokul mezunu	199	45.5
Ortaokul/lise mezunu	172	39.4
Üniversite mezunu	45	10.3
Toplam	437	100
Anne eğitim durumu		
Okur-yazar değil	102	23.4
Okur-yazar/ilkokul mezunu	256	58.6
Ortaokul/lise mezunu	71	16.2
Üniversite mezunu	8	1.8
Toplam	437	100

Tablo 2. Öğrencilerin YPDÖ ve ÇBSDÖ puan ortalamaları

Ölçekler	Ort.±SS
Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	125.24±19.20
Çok Boyutlu Sosyal Destek Ölçeği Toplam	54.52±14.34
Aileden Algılanan Sosyal Destek	21.64±6.19
Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek	20.00±5.76
Özel Insanlardan Algılanan Sosyal Destek	12.88±8.70

Ort.: Ortalama; SS: Standart sapma.

farklar belirlenmiştir ($p<0.05$). Öğrencilerin yaşları, sınıfları ve anne eğitim durumları ile psikolojik dayanıklılık ölçeği puan ortalaması arasındaki farkın ise istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Öğrencilerin psikolojik dayanıklılıkları ve algıladıkları

Tablo 3. Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre YPDÖ toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması

Tanıtıcı özellikler	n	Psikolojik dayanıklılık
Cinsiyet		
Kadın	320	126.49±18.87
Erkek	117	121.82±19.77
Test ve p değeri		MW-U=2.113 <0.05
Yaş		
18-19	27	131.15±20.59
20-21	201	123.45±18.21
22-24	145	126.59±19.48
25 ve ↑	64	125.34±20.69
Test ve p değeri		KW=4.164 >0.05
Sınıf		
1. sınıf	131	126.07±18.05
2. sınıf	161	122.53±19.39
3. sınıf	58	124.52±17.65
4. sınıf	87	129.51±20.91
Test ve p değeri		KW=7.387 >0.05
Ekonomik durum		
Gelir giderden az	99	119.24±18.51
Gelir gidere denk	293	126.86±18.79
Gelir giderden fazla	45	127.93±21.05
Test ve p değeri		KW=11.533 <0.05
Bölge		
Doğu Anadolu	193	126.24±19.10
Güneydoğu Anadolu	94	122.04±18.94
Akdeniz	51	122.96±19.12
Karadeniz	46	128.93±17.43
Ege	33	128.42±20.08
İç Anadolu	13	131.31±22.65
Marmara	7	106.86±14.05
Test ve p değeri		KW=14.537 <0.05
Baba eğitim durumu		
Okur-yazar değil	21	117.29±20.33
Okur-yazar/ilkokul mezunu	199	123.23±19.02
Ortaokul/lise mezunu	172	128.73±18.82
Üniversite mezunu	45	124.56±19.12
Test ve p değeri		KW=11.002 <0.05
Anne eğitim durumu		
Okur-yazar değil	102	122.03±19.41
Okur-yazar/ilkokul mezunu	256	126.03±18.71
Ortaokul/lise mezunu	71	127.23±20.36
Üniversite mezunu	8	123.38±20.49
Test ve p değeri		KW=3.840 >0.05

sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde (Tablo 4); YPDÖ toplam puan ortalaması ile aileden ve arkadaştan algılanan sosyal destek ve sosyal destek toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak pozitif yönde güçlü bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r=0.442$, $p=0.000$).

Tartışma

Araştırma bulguları doğrultusunda, genel olarak hemşirelik öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık ve sosyal destek

Tablo 4. YPDÖ toplam puan ortalamasının ÇBSDÖ alt boyutları ve toplam puan ortalamaları arasındaki ilişki

Ölçekler		Yetişkinlerde psikolojik dayanıklılık ölçeği
Çok boyutlu sosyal değerlendirme ölçeği		
Aileden algılanan sosyal destek	r	.526*
	p	.000
Arkadaştan algılanan sosyal destek	r	.451*
	p	.000
Özel insanlardan Algılanan sosyal destek	r	.056
	p	.243
Toplam	r	.442*
	p	.000

* $p<0.01$

düzeylerinin iyi olduğu ve en fazla desteği ailelerinden algıladıkları belirlenmiştir. Konuyla ilgili yapılan çalışmaların sonuçları da, öğrencilerin en önemli destek kaynaklarının aileleri olduğunu ve üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin iyi olduğunu vurgulamaktadır.^[29,30]

Cinsiyete göre değerlendirildiğinde kız öğrencilerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri erkeklere göre anlamlı derecede yüksektir. Önder ve Gülay'ın (2008) çalışmasında, cinsiyetin psikolojik dayanıklılık üzerinde anlamlı bir farka yol açtığı belirtilmiştir.^[31] Cole ve ark. (2004) da öğrencilerin psikolojik dayanıklılıkları ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olduğunu bulmuşlardır.^[32] Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıklarını cinsiyet açısından inceleyen Oktan (2008), kızların psikolojik dayanıklılık düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşmıştır.^[21] Konuyla ilgili yapılan çalışmaların sonuçları bu araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.^[21,31,32]

Ekonomik durumu iyi olan öğrencilerin psikolojik dayanıklılıklarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yapılan çalışmalarda da maddi yetersizliklerin, ruh sağlığını olumsuz etkileyen çevresel risk faktörlerden biri olduğu vurgulanmaktadır.^[33-38] Araştırma sonucunda ekonomik yeterliliğin psikolojik dayanıklılığı etkileyen önemli bir kavram olduğu söylenebilir.

Babalarının eğitim düzeyleri ortaokul/lise mezunu olan öğrencilerin, psikolojik dayanıklılıkları anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Bahadır'ın (2009) çalışmasında eğitim düzeyi yüksek ebeveynlere sahip olmanın psikolojik dayanıklılık için dışsal koruyucu faktör olduğu belirtilmektedir.^[22] Araştırma sonucu çalışma sonucumuzu desteklemektedir.

Çalışma sonucunda İç Anadolu Bölgesi'nden gelen öğrencilerin psikolojik dayanıklılıklarının en yüksek, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden gelen öğrencilerin psikolojik daya-

nıklılıklarının ise en düşük olduğu tespit edilmiştir. Bölgesel yaşam standartlarının ve bölgesel şartların bu sonuç üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin sınıflarına göre psikolojik dayanıklılıkları incelendiğinde; birinci sınıf ve dördüncü sınıf öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Birinci sınıf ve dördüncü sınıf öğrencileri arasında psikolojik dayanıklılık yönünden fark bulunmaması psikolojik dayanıklılığı etkileyebileceğini düşündüğümüz eğitim sistemimizin sorgulanması ihtiyacını ortaya koymuştur. Dört yıllık bir hemşirelik eğitiminin öğrencilerin psiskosyal gelişimine de katkı sağlaması eğitimin öncelikli hedefleri arasındadır. Bu bulgu hemşirelik müfredat programının yeniden değerlendirilmesi ve özellikle öğrencilerin psikolojik olarak desteklenmesi açısından önemli bulunmuştur.

Öğrencilerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile aileden ve arkadaştan algıladıkları sosyal destek arasında pozitif yönde güçlü bir ilişki olduğu ancak özel insanlardan algılanan sosyal destek ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuç öğrencilerin aile ve arkadaş desteği arttıkça psikolojik dayanıklılıklarının da arttığını göstermektedir. Araştırmalar, sosyal desteğin ruh sağlığını olumlu yönde ve doğrudan etkilediğini, sosyal desteğin stresi tamponlayıcı bir özelliğe sahip olduğunu ve stresin etkisini hafifleterek ruh sağlığını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.^[39-43] Terzi'nin (2008) üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları ve algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmada, sosyal destek düzeyi yüksek olan öğrencilerin psikolojik dayanıklılıklarının da yüksek olduğu görülmüştür.^[4]

Sonuç

Araştırma sonuçları öğrencilerin psikolojik dayanıklılıkları üzerinde sosyal desteğin önemli bir etken olduğunu göstermiştir. Ayrıca, birinci sınıf öğrencileri ile dördüncü sınıf öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmaması araştırmanın çarpıcı bir sonucu olarak değerlendirilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda benzer çalışmaların daha geniş örneklem gruplarıyla farklı bölgelerde eğitim gören hemşirelik öğrencileri ve diğer bölümlerde eğitim gören öğrencilerle yapılarak sonuçların karşılaştırılması önerilebilir.

Kaynaklar

1. Rickwood D, Deane FP, Wilson CJ, Ciarrochi J. Young people's help-seeking for mental health problems. *Advances Ment Health* 2005;4:218-51.
2. Çelikel FÇ, Erkorkmaz Ü. Üniversite öğrencilerinde depresif belirtiler ve umutsuzluk düzeyleri ile ilişkili etmenler. *Nöropsikiyatri Arşivi* 2008;45:122-9.
3. Deniz ME, Avcıoğlu S, Hamarta E. Psikolojik danışma servisine başvuran üniversite öğrencilerinin psikolojik belirti düzeyleri. *S.Ü. Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2004;16:1-12.
4. Terzi Ş. Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları ve algıladıkları

- sosyal destek arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 2008;3:1-11.
5. Earvolino-Ramirez M. Resilience: a concept analysis. *Nurs Forum* 2007;42:73-82.
  6. Luthans F, Avey JB, Avolio BJ, et al. Psychological capital development: Toward a micro-intervention. *J Organizational Behav* 2006;27:387-93.
  7. Öz F, Yılmaz BE. Ruh sağlığının korunmasında önemli bir kavram: psikolojik sağlamlık. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi* 2009;82-9.
  8. Güneri YO, Aydın G, Skovholt T. Counseling needs of students and evaluation of counseling services at a large urban university in Turkey. *Int J Advancement Counseling* 2003;25:53-63.
  9. Demir A, Koydemir S. ODTÜ öğrencilerinde yardım arama davranışı. VIII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde bildiri olarak sunuldu, İstanbul: Marmara Üniversitesi; 2005
  10. Özkan S, Yılmaz E. Üniversite öğrencilerinin üniversite yaşamına uyum durumları (Bandırma Örneği). *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi* 2010;5:152-72.
  11. Erkan S, Özbay Y, Cihangir Çankaya Z, Terzi Ş. Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları problemler ve psikolojik yardım arama gönüllülükleri. *Eğitim ve Bilim* 2012;37:94-107.
  12. Ekinci E, Güngörmüş K, Topçu G, Kerek E. Hemşirelik öğrencilerinin kişile-rarası ilişki düzeylerinin belirlenmesi. *Bozok Tıp Dergisi* 2012;2:33-8
  13. Topkaya N, Meydan B. Üniversite Öğrencilerinin Problem Yaşadıkları Alanlar, Yardım Kaynakları ve Psikolojik Yardım Alma Niyetleri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2013;3:25-37.
  14. Deniz ME, Akdoğan A. Farklı depresyon anksiyete stres düzeylerine sahip üniversite öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarının incelenmesi. *PSİDE Psikolojik Danışma ve Eğitim Dergisi* 2014;1:28-44.
  15. Özlü Z, Gümüş K, Güngörmüş K, Avcıoğlu S, ve ark. Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin mesleklerine ilişkin güdülenme kaynakları ve sorunlarının incelenmesi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi* 2014;11:47-53.
  16. Gizir CA. Academic Resilience: An investigation of protective factors contributing to the academic achievement of eight grade students in poverty. *M.E.T.U. Ankara Institute of Social Sciences*; 2004.
  17. Gizir CA. Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler üzerine bir derleme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 2007;3:113-28.
  18. Özcan B. Anne-babaları boşanmış ve anne-babaları birlikte olan lise öğrencilerinin yılmazlık özellikleri ve koruyucu faktörler açısından karşılaştırılması. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi] Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü; 2005.
  19. Eminağaoğlu N. Güç koşullarda yaşayan sokak çocuklarında dayanıklılık (Sağlamlık). [Yayınlanmamış doktora tezi] İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2006.
  20. Gürkan U. Grupla psikolojik danışmanın üniversite öğrencilerinin yılmazlık düzeyine etkisi. [Yayınlanmamış doktora tezi] Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2006.
  21. Oktan V. Üniversite sınavına hazırlanan ergenlerin psikolojik sağlamlıklarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. [Yayınlanmamış doktora tezi] Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2008.
  22. Bahadır E. Sağlıkla İlgili Fakülterde Eğitime Başlayan öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeyleri. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi] Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2009.
  23. Öz F, İnci F, Yılmaz BE. Hemşirelik öğrencilerinin ölüm kaygısı ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişki. *Yenisymposium* 2012;50:229-36.
  24. Birol L. Hemşirelik süreci. 5. baskı. İzmir: Etki Matbaacılık Yayıncılık Ltd.Şti; 2004
  25. Friborg O, Hjemdal O, Rosenvinge JH, Martinussen M. A new rating scale for adult resilience: what are the central protective resources behind health adjustment? *Int J Methods Psychiatr Res* 2003;12:65-76.
  26. Basım HN, Çetin F. Yetişkinler için psikolojik dayanıklılık ölçeği'nin güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi* 2011;22:104-14.
  27. Zimet GD, Dahlem NW, Zimet SG. The Multidimensional scale of perceived

- ved social support. *J Personality Assessment* 1988;52:30-41.
28. Eker D, Arkar H. Perceived social support: psychometric properties of the MSPSS in normal and pathological groups in a developing country. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol* 1995;30:121-6.
29. Yılmaz E, Yılmaz E, Karaca F. Üniversite öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Genel Tıp Dergisi* 2008;18:71-9.
30. Taysi E. Benlik saygısı, arkadaşlardan ve aileden algılanan sosyal destek: üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışma. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2000.
31. Önder A, Gülay H. İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinin psikolojik sağlamlığının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* 2008;23:192-7.
32. Cole M, Feild H, Harris S. Student learning motivation and psychological hardiness: Interactive effects on students' reaction to a management class. *AMLE* 2004;3:64-85.
33. Özen Ö. Ergenlerin öznel iyi oluş düzeyleri. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2005.
34. Dost TM. Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri. [Yayımlanmamış doktora tezi] Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2004.
35. Buckner JC, Mezzacappa E, Beardslee WR. Characteristics of resilient youths living in poverty: the role of self-regulatory processes. *Dev Psychopathol* 2003;15:139-62.
36. Tekin E. Askeri hastanelerde çalışan hemşirelerin psikolojik dayanıklılık ve tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2011.
37. Vanderbilt-Adriance E, Shaw DS. Neighborhood risk and the development of resilience. *Ann N Y Acad Sci* 2006;1094:359-62.
38. Vanderbilt-Adriance E. Protective factors and the development of resilience among boys from low-income families. Unpublished master's thesis, McGill University; 2006.
39. Erdem K. İnfertil kadınlarda algılanan sosyal destek ile depresyon arasındaki ilişkinin belirlenmesi. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Doğum, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği; 2012.
40. Wallace KA, Bisconti TL, Bergeman CS. The mediational effect of hardiness on social support and optimal outcomes in later life. *BASP* 2001;23.
41. Sivrikaya AH, Kaya M. Üniversite öğrencilerinin aile ve arkadaşlardan algıladıkları sosyal destek ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 2013;7:28-33.
42. Okanlı A. Hemşirelik öğrencilerinin aile ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek ile anksiyete düzeyi arasındaki ilişki. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 1999.
43. Yamaç Ö. Üniversite öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek ile stresle başa çıkma stilleri arasındaki ilişki. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2009.